

Henrik Karl Nielsen, Lars Adam Rehof og Christian Harlang
Anti-diskrimination
Lovgivningen med kommentarer
1. udgave/I. opdag
© GadJura, København 1997

ISBN 87-607-0404-7

Omslag: Kjeld Brandt – Grafisk Tegnestue ApS
Sats: ABC Grafik, Frederiksberg
Tryk: Fr. Martin A/S, Christiansfeld

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

Det er formentlig de færreste praktikere, der er fuldt opmærksomme på rækkevidden af de internationale forpligtelser, der påhviler Danmark inden for diskriminationsområdet. Den danske anti-diskriminationslovgivning er senest blevet aktualiseret ved vedtagelsen af Lov nr. 459 af 12. juni 1996 om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. Loven gennemfører bestemmelser i FNs Racediskriminationskonvention (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, ICERD) fra 1965 og i ILO konvention nr. 111 om diskrimination i beskæftigelse og erhverv (ILO 111) fra 1958.

Det er sightet med denne lovkommentar at tilvejebringe en samlet og praktisk orienteret kommentar til den nye lov og til de anti-diskriminationsregler, der var vedtaget forud for lovens vedtagelse. Det drejer sig om Straffelovens § 266b og den i 1971 vedtagne Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. (Lovbkg. nr. 626 af 29. september 1987), der begge er vedtaget for at gennemføre dele af ICERD. Herudover er Lovbkg. nr. 443 af 13. juni 1990 om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold medtaget, idet denne lov indgår som en integreret del af den samlede danske anti-diskriminationslovgivning. Endvidere er diskriminationsgrunden handicap medtaget, hvor det er relevant. De mange hovedsageligt EU-direktivbaserede love om forbud mod forskelsbehandling p.g.a. køn er udeladt, og der henvises herom til specialliteraturen.

Den foreliggende litteratur med hensyn til de internationale konventioner er meget omfattende. Da dele af den lovgivning, der er kommenteret i denne kommentar gennemfører internationale bestemmelser, har vi i et vist omfang i kommentaren til enkeltbestemmelser indsat relevante litteraturreferencer. Dette er dog kun gjort, hvor litteratur af specifik relevans for den pågældende bestemmelse forefindes. For andre bestemmelser vedkommende henvises til den generelle litteraturliste bag i bogen.

Der er så vidt muligt taget højde for den forholdsvis omfattende retspraksis fra de internationale kontrolorganer under FN og ILO frem til 1. november 1996.

Bogens enkelte dele er baseret på bidrag fra Henrik Karl Nielsen og Lars Adam Rehof. Lars Adam Rehof har forestået den samlede redaktion af manuskriptet.

Vi takker navnlig Inge Christiansen, Det Retsvidenskabelige Institut C, for bistand i forbindelse med færdiggørelse af manuskriptet. Ligeledes vil vi gerne rette en tak til advokatsekretær Carina Martensen for hendes hjælp undervejs.

Eventuelle kommentarer eller bemærkninger til indholdet modtages selvsagt gerne (E-mail adresse: lawlr@pc.ibt.dk.).

København, marts 1997

Henrik Karl Nielsen

Lars Adam Rehof

Christian Harlang

Indholdsfortegnelse

Forkortelsesliste 11

Kapitel 1 13

I. Forholdet mellem international og national ret 13

1. Gennemførelse af konventionsforpligtelser 13
 - 1.1. Grundlovens § 19 13
 - 1.2. Domstolenes rolle 14
2. Gennemførelse af menneskeretskonventioner 16
 - 2.1. Diskriminationsforbuddet 16
 - 2.1.1. FN 16
 - 2.1.2. Europarådet og Den europæiske Union (EU) 18
 - 2.2. Gennemførelse af diskriminationsforbuddet 19
 - 2.3. Påberåbelse af ICERD og ILO 111 uden for gennemførelsесlovgivningen 20
 - 2.3.1. Forvalningsretten 20
 - 2.3.2. Privatretten 21
3. Forpligtelser for staterne efter ICERD 21
 - 3.1. Forpligtelse til at sikre visse rettigheder 22
 - 3.2. Policy-forpligtelsen 22
 - 3.3. Effektive retsmidler 22
4. Forpligtelser for staterne efter ILO 111 23
 - 4.1. Gennemførelsen af ILO 111 i dansk ret 23
5. Diskriminationsforbudene i EMRK art. 14 og ICCPR art. 2 og 26 24
 - 5.1. ICCPR art. 2 og EMRK art. 14 24
 - 5.2. ICCPR art. 26 25
6. Den Europæiske Socialpagt 26
7. UNESCO 1960 26
8. Børnekonventionen 26

II. Anti-diskriminationslovgivningen 27

1. Dansk lovgivning og grundsætninger 27
 - 1.1. Udviklingen af dansk anti-diskriminationslovgivning 27
 - 1.2. Gennemførelsen af internationale forpligtelser 28
 - 1.3. Grundloven 28
 - 1.4. Kønsdiskrimination 29
 - 1.4.1. Kravet om ligebehandling 30

1.4.2.	Løndiskrimination	32
1.4.3.	Diskrimination med hensyn til arbejdstid	32
1.4.4.	Diskrimination med hensyn til graviditet og barsel	32
1.4.5.	Dispensationsadgang	33
1.5.	Diskrimination på grundlag af race, etnisk oprindelse, politisk og religiøs overbevisning m.v.	34
1.6.	Diskrimination på grundlag af foreningsforhold	34
1.7.	Diskrimination på grundlag af statsborgerskab	35
1.8.	Diskrimination på grundlag af handicap	35
1.9.	Den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning	36
2.	Håndhævelse og retsfølger	37
	Diagram: Godtgørelsesmaksima for lovovertrædelser indenfor ansættelsesretten	39

III. Bevisbyrde og andre processuelle spørgsmål 41

1.	Direkte diskrimination	41
2.	Indirekte diskrimination	42
3.	Eksempler på omvendt bevisbyrde	43

IV. Internationale klageprocedurer 45

1.	Oversigt	45
2.	Indgivelse af klager til FNs Racediskriminationskomité	46
2.1.	Rapporteringssystemet	46
2.2.	Statsklager	47
2.3.	Individuelle klager	47
2.3.1.	Klageberettigede	47
2.3.2.	Udtømning af nationale retsmidler	48
2.3.3.	Fjerdeinstansprincippet	49
2.3.4.	Klagefrist	50
2.3.5.	Litis pendens	50
2.3.6.	Klagens indhold	50
2.3.7.	Erstatning	51
3.	Klage til ILO	51
3.1.	Rapporteringssystemet	51
3.1.1.	Konsultationer med arbejdsmarkedets hovedorganisationer	52
3.1.2.	Ekspertkomitéen	52
3.1.3.	Klage til Ekspertkomitéen	53
3.2.	Artikel 24 klager	53
3.3.	Organisationsfrihedskomitéen	55
3.4.	Fjerdeinstansprincippet	55

3.5.	Klagefrist	55
3.6.	Litis pendens	55
3.7.	Erstatning	55

Kapitel 2 Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. 57

Oversigt	57
Kommentar	58
§ 1	58
§ 2	62
§ 3	62
§ 4	63
§ 5	63
§ 6	63

Straffelovens § 266 b 65

Litteratur	65
Kommentar	65
§ 226b	65

Kapitel 3 Foreningsfrihedsloven 73

Litteratur	74
Oversigt	74
Kommentar	75
§ 1	75
§ 2	76
§ 3	78
§ 4	78
§ 4a	79
§ 4b	79
§ 5	79
§ 6	79

Kapitel 4 Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. 81

Kommentar	83
§ 1	83
Andre relevante bestemmelser	83
Litteratur	83
Oversigt	84
§ 2	105

Indholdsfortegnelse

Andre relevante bestemmelser	106
Litteratur	106
Oversigt	106
§ 3	108
Andre relevante bestemmelser	108
Litteratur	108
Oversigt	109
§ 4	112
Andre relevante bestemmelser	112
Litteratur	113
Oversigt	113
§ 5	114
Andre relevante bestemmelser	114
Oversigt	114
§ 6	116
Andre relevante bestemmelser	116
Litteratur	116
Oversigt	117
§ 7	135
Andre relevante bestemmelser	135
Oversigt	135
§ 8	139
Andre relevante bestemmelser	139
Litteratur	139
Oversigt	140
§ 9	141
Andre relevante bestemmelser	141
Litteratur	141
Oversigt	142
§ 10	143
§ 11	144
Andre relevante bestemmelser	144
Litteratur	144
Oversigt	144
Register	147
Love og afgørelser	147
Litteraturfortegnelse	161
Stikordsregister	165

Forkortelsesliste

CEDAW	Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
CERD	Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
EFD	EF-Domstolen (Luxembourg)
EMD	Den Europæiske Menneskeretsdomstol, Dom fra (Strasbourg)
EMK	Den Europæiske Menneskeretskommission, Udtalelse fra (Strasbourg)
EMRK	Den Europæiske Menneskeretskonvention
ESP	Den Europæiske Socialpagt
FFL	Foreningsfrihedsloven
FOB	Folketingets Ombudsmands Beretning
FUL	Funktionærloven
FT	Folketingstidende
GRL	Grundloven
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICEDAW	International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
ICESCR	International Covenant on Economic Social and Cultural Rights
ICLQ	The International and Comparative Law Quarterly

Den danske anti-diskriminationslovgivning er fordelt på flere forskellige love. Bogen indeholder en samlet kommentar til den danske anti-diskriminationslovgivning, der består af:

- Lovbkg. nr. 626 af 29. september 1987 om forbud mod forskelsbehandling pga. race m.v. (racediskriminationsloven).
- Straffelovens § 266 b
- Lovbkg. nr. 443 af 13. juni 1990 om beskyttelse mod afskedigelse pga. foreningsforhold (foreningsfrihedsloven).
- Lov nr. 459 af 12. juni 1996 om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (diskriminationsloven).

Lovgivningen om kønsdiskrimination er udeladt.

Henrik Karl Nielsen er advokat med møderet for landsret og ansat i Harlang, Koch & Christensen, Advokatfirma i København. Han har tidligere arbejdet ved ILO i Genève.

Lars Adam Rehof er lektor i Folke- og EU-ret ved Det Retsvidenskabelige Institut, Københavns Universitet. Han var den første leder af Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Christian Harlang er advokat med møderet for Højesteret. Fast advokatforbindelse for ca. 25 faglige organisationer under LO, FTF og AC og uden for disse hovedorganisationer.

GADJURA

ISBN 87-607-0404-7

9 788760 704048